

DRAMATERAPIE A HLEDÁNÍ JEJÍHO MÍSTA V SYSTÉMU

Milan Valenta

Abstrakt

Článek využívá analogie (vztah arteterapie-artefiletika) v hledání místa dramaterapie v systému.

Klíčová slova

Dramaterapie, terapeuticko-formativní postupy, speciální pedagogika.

Summary

Drama-therapy and the search for its place within the system.

The paper employs an analogy (with the arte-therapy – arte-philetics relation) for the search of drama-therapy in the system

Key words

Drama-therapy, therapeutic-formative procedures, pedagogy for special purposes.

Dramaterapie je léčebně-výchovná (terapeuticko-formativní) disciplína, v níž převažují skupinové aktivity využívající ve skupinové dynamice divadelních a dramatických prostředků k dosažení symptomatické úlevy, ke zmírnění důsledků psychických poruch i sociálních problémů a k dosažení personálně sociálního růstu a integrace osobnosti.

Ve světě existují dva přístupy k systémovému pojetí dramaterapie:

- *Drama as Therapy* (tedy pojetí dramaterapie jako svébytného psychoterapeutického postupu stejně, jak je tomu u dříve a pevněji kodifikované arteterapie);
- *Drama in Therapy* (využití dramaterapeutických postupů v rámci „velkých“ psychoterapeutických škol – především Gestalt a behaviorální orientace).

Přistoupíme-li na pojmání dramaterapie jako svébytné terapeuticko-formativní (onen formativní – tedy výchovný – vliv je třeba zdůraznit) disciplíny, pak nám dramaterapie organicky zapadá do systému expresivních (nikoliv na

slově, ale činnosti klienta založených) terapií využívajících blahodárného vlivu kreativity v rámci jednotlivých múz, tedy do systému arteterapie v širším pojetí, a to vedle vlastní arteterapie, muzikoterapie, taneční a pohybové terapie, biblio či poetoterapie.

Vyděme-li z povahy většiny prostředků, metod a forem dramaterapií využívaných, patří disciplína mezi tzv. paradivadelní systémy, což jsou postupy, které sic nahlíží na divadlo jako na syntetické umění, ale navíc využívají divadelních a dramatických prostředků k edukačním (dramatika – výchovná dramatika, výchovné divadlo) či terapeutickým (dramaterapie, teatroterapie, psychodrama, sociodrama...) cílům.

Z těchto paradivadelních systémů má dramaterapie patrně nejbliže v „ranku“ terapeutických disciplín k psychodramatu, z něhož se před půlstoletím vydělila, u edukačních disciplín pak k dramice (výchovné dramatice, DIE-Drama in Education).

Při hledání diferencí mezi dramaterapií a psychodramatem je třeba uvažovat nejméně o sedmeru diferenčních oblastí:

- dramaterapie opouští původní psychiatrické paradigma nastolené Morenem,
- dosažení katarze jedince není podstatné,
- v dramaterapii jsou využívána mnohem častěji volná témata,
- aktivity směřují více ke skupině než k jedinci,
- terapeut často vchází do role,
- dramaterapie nabízí širší výběr rolí pro klienty,
- prostředky užívané dramaterapií jsou více divadelní a narativní (bliže Valenta, M., 2001).

Nyní několik poznámek k diferencí mezi dramaterapií a výchovnou dramatikou (dramikou, DIE). Vlastními rozdíly mezi oběma paradivadelními systémy se zabýváme v titulu Dramaterapie (Portál, 2001), kde jsou navzájem porovnávány dramaterapeutické a dramické projekty, takže následující řádky využijeme k filozoficko-metodologickým úvahám, z jejichž platformy lze lépe pochopit vztahy mezi oběma disciplínami i jejich místo v systému. K demonstraci využijeme analogii vztahů arteterapie – výtvarná výchova. Jak již bylo řečeno, je arteterapie (v užším pojetí) dnes jak ve světě, tak i u nás kodifikována nejpevněji v porovnání s ostatními múzickými terapiemi (existence profesních asociací a odborných časopisů, počet publikovaných knih a diverzifikované možnosti vzdělávání až po akademickými tituly ukončené studium...). Stejně

tak i výtvarná výchova má již tradičně své neotřesitelné místo v našem školním kurikulu, a to na rozdíl od dramatické výchovy.

Koncept výtvarné výchovy je každému zřejmý z dob, kdy si plnil základní školní docházku: „normální“ žáci jsou edukováni „normálními“ výtvarnými prostředky a metodami s cílem rozvíjet u nich estetické citění, vnímání, rozvíjet výtvarné dovednosti, obohatit je o znalosti z oblasti výtvarného umění etc.

Na druhé straně pomyslné přímky leží arteterapie, jež je určena osobám s jistými problémy (např. s duševní poruchou) a používá často specifické výtvarné prostředky a metody.

Ovšem... Již v dobách, kdy vznikaly první encountrové či T skupiny, se zjistilo, že *terapie je příliš dobrá na to, aby se omezovala na nemocné a že člověk nemusí být nemocný na to, aby se uzdravoval* (Yalom, 1999, s. 588).

Přeneseno na vazbu arteterapie – výtvarná výchova: Postupy a prostředky arteterapie a výtvarné výchovy lze využít u „normální“ klientely nikoliv k uzdravování, nikoliv k rozvíjení jejich výtvarného talentu a obohacování repertoáru výtvarných technik, nýbrž pro psychosociální rozvoj osobnosti. Když si tuto skutečnost uvědomila skupina odborníků (jak z edukační, tak i terapeutické oblasti), byl už jen krok ke koncipování nové disciplíny zvané artefiletika (bliž viz práce zakladatele české artefiletické školy doc. Jana Slavíka):

výtvarná výchova.....artefiletika.....arteterapie

Analogon:

dramatická výchova (dramika, vých. dramatika, DIE).....dramaterapie

Schematicky pojato: dramatická výchova (též dramika, výchovná dramatika, DIE, tvořivá dramatika) rozvíjí nejen dramatický talent, citění a estetické vnímání, nejenže vychovává v jedinci poučeného diváka i aktivního „divadelníka“ (analogie výtvarné výchovy), ale také s pomocí dramatických a divadelních prostředků podněcuje a zkvalitňuje personálně sociální růst jedince (analogie artefiletiky). Dramaterapie je pak určena (stejně jako arteterapie) především osobám s psychickými či sociálními problémy.

Literatura

VALENTA, M. *Dramaterapie*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-586-5.

YALOM, I. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. H. Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-7178-761-2.

Doc. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

Katedra speciální pedagogiky PdF UP v Olomouci